

2008. - Ez az erdő nem természetvédelmi terület

Az Északerdő Zrt. kezelésében lévő 180 hektáros erdő Sajlód községe DK-i oldalról határolja. Az erdőtömböt 2004-ben a Natura 2000 hatálya alá vonták.

Az erdő története nem 2007-ben kezdődött, de a sajtókarrier a múlt év novemberében indult.

A sajtóhadjárat

2007. november 25-én jelent meg a greenfo internetes hírportálon az a közlemény, amit három nappal korábbi dátummal jegyzett a debreceni székhelyű Tiszántúli Természetvédők Társulata. A közlemény szerint a Natura 2000 hálózatába tartozó sajlóádi erdő 98 százalékát fejszével és láncfűrésszel felszerelt illegális fatolvajok, illetve az erdő kezelésével megbízott erdészeti igazgatóság dolgozói szisztematikusan kiirtották. Az ügyben jelenleg nyomoz az ügyészség – olvashattuk a közleményben. A Borsod-Abaúj-Zemplén megye déli részén található sajlóádi erdő 180 ha-os területének 98 százaléka került kiirtásra – folytatódik a szöveg – azóta, hogy a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelettel az Európai Unió Natura 2000 hálózatába kijelölésre került, mint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amely a „20004HUAN Hernádvölgy és Sajlóádi erdő” elnevezésű terület legértékesebb tölgy-köris-szil ligeterdő élőhely-típusát alkotta. A Sajlóádi erdő számos, a magyar természetvédelmi és európai uniós jogszabályok által védett állatfajnak nyújtott menedéket mindaddig, amíg fejszével és láncfűrésszel felszerelt illegális és fatolvajok, illetve az erdő kezelésével megbízott erdészeti igazgatóság dolgozói (utóbbiak a megelőzés elvére való hivatkozással) szisztematikusan ki nem irtották.

Ezt a közlemény aztán a hazai média számos szereplője átvette az MTI-től, és a napilapoktól a rádió és televízió át a világhálói számos fórumon helyet kapott a hír.

A drámai és fenyegető hangulatú közlemény kellő hatást ért el, a kiöltői ügy hajtották végre a „hadműveletet”, ahogy az a nagy PR könyvekben meg van írva.

A magyar természetvédelem történetének eddigi legnagyobb irreverzibilis (visszafordíthatatlan) természetkárosítása következett be a sajlóádi erdő 98 százalékos kiirtásával – ami, valljuk be, meglehetősen ijesztően hangzik. „Egy állami tulajdonban, állami kezelés, illetve állami védelem alatt álló, s immár három éve az Európai Unió védelmét is élvező kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen következett be ez a példátlanul súlyos természetkárosítás.” Ha lehet fokozni, akkor ez még rémisztőbb.

„Az ügyben jelenleg ügyészségi nyomozás van folyamatban a debreceni székhelyű Tiszántúli Természetvédők Társulata által tett büntető feljelentés alapján a Btk. 281. § (3) bekezdés b) pontjába ütköző jelentős mértékű természetkárosítás büntetnének gyanúja miatt a Miskolci Városi Ügyészségen.” Ez a mondat, pedig egyenesen fenyegető hangvételt üt meg.

A tiszteletre méltó túl a tiszai természetvédők nem álltak meg határainknál, hanem egyenesen Brüsszelig szaladtak feljelentésükkel: a „Tiszántúli Természetvédők Társulata az ügyben petíciót nyújtott be az Európai Parlament Petíciós Bizottságához is annak kivizsgálására, hogy a Magyar Köztársaság illetékes hatóságai miért nem tettek eleget a 92/43/EGK

Élőhely-irányelv, illetve a 275/2004. (X.8.) Kormány rendelet által előírt kötelezettségeiknek. A Tiszántúli Természetvédők Társulata az Európai Parlament Petíciós Bizottságához elküldött petíciójában kiemelte, hogy »az igazságosságba, a megelőzés, az elővigyázatosság, a fenntartható fejlődés elvébe, az Európai Unió jogintézményeibe való hitet erősítené minden magyar állampolgárban az, ha egy igen szigorú és teljes körű vizsgálat eredményeként olyan

döntés születne mind a Petíciós Bizottság, mind az Európai Bizottság részéről, amely elősegítené, hogy hasonló mértékű visszafordíthatatlan természetkárosítás soha többé ne következhesen be a Magyar Köztársaság területén, és legalább a Sajóládi erdő 180 ha-os területéből hírmondóként megmaradt kb. 2. ha-nyi tölgy-kőris erdőrész megmaradhasson a jövő nemzedékei számára.«”

A helyesírási hibákat a fordítók nyilván javították, de lapzártánkig arról nincs hírünk, hogy az EP központban miként fogadták a beadványt. A későbbi hírek arról is szóltak, hogy a feljelentést megfogalmazó legfőbb tiltakozó brüsszeli túrára indult, hogy személyes megjelenésével is nyomatékot adjon az ügynek.

De addig is, amíg a brüsszeli malmok megőrlik a választ, lássunk néhány szemelvényt a „korabeli” sajtó címeiből!

Természetvédelem fejszével és láncfűrészsel (greenfo) november 24.; Eltűnt egy egész erdő (Bors) november 26.; A tarra vágott erdő (Népszabadság) november 30. ; Visszafordíthatatlan pusztítás a Borsod megyei sajlóládi erdőben (MTI) december 14.; Sajólád csak csepp a tengerben (Magyar Nemzet), Fanyűvők (Magyar Nemzet) december 17.; Kivágták a kincset érő sajlóládi erdőt (Bors) december 17.; Nem „megélhetési”, profi favágók dolgoztak (Magyar Nemzet) Kilencvennyolc százalék (Magyar Nemzet) december 19.; Keresik a sajlóládi erdőt (Északmagyarország) december 28.; Iparág lett a falopás országszerte (Magyar Nemzet) 2008. január 4.

A fordulat

2008. január 5-én, szombaton új fordulatot vett az ügy: a debreceni székhelyű Tiszántúli Természetvédők Társulata azt közölte MTI-vel, hogy a rendőrség bűncselekmény hiányában megszüntette a nyomozást a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei sajlóládi - az Európai Unió Natura 2000 hálózatába tartozó - erdő kiirtása ügyében.

Az indoklás így hangzik: „A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság a nyomozást megszüntető határozatában megállapította, hogy a Délbükk-i Erdészeti Igazgatóság biztonsági intézkedései ellenére az erdő ritkulásához jelentősen hozzájárult a területen tapasztalható nagymértékű falopás. A sajlóládi erdő területén ugyanis a rendőrség az elmúlt két évben összesen 142 személlyel szemben kezdeményezett eljárást, azonban a tetten ért elkövetők által okozott kár sok esetben a szabálysértési értékhatárt - 5-10 ezer forint - sem haladta meg. Annak a megállapítása, hogy a lomboszat ritkulása mikor következett be, illetve tettenérés esetén a faanyag mely területről származott, nem volt megállapítható. Mivel az erdő faállománya a falopások miatt 60 százalék alá csökkent, ezért az erdőtörvény alapján »véghasználatra került«, azaz kivágták az erdő megmaradt faállományát.”

A túl a tiszai társulat azonban nem békélt meg az új helyzettel, hanem panaszt nyújtott be a december 27-én kelt, nyomozást megszüntető határozat ellen: véleményük szerint ugyanis a Natura 2000 erdőterületeket a közösségi – értsd EU – jog védi, amely elsőbbséget élvez a nemzeti joggal szemben, így jogsértő volt a magyar erdőtörvény alapján, az illetékes természetvédelmi szakhatóság hozzájárulása nélkül kiadott vágási engedély.

Az új helyzet természetesen megváltoztatta a sajtó tárgyilagosságra törekvő szereplőinek hangütését is: Nincs felelőse az erdőpusztításnak (Magyar Nemzet) január 7., Tarra vágott erdő, nyomozás, fellebbezés (Népszabadság) január 7., Az EP-től várnak igazságot az

erdőirtás miatt (Borsod Online) január 8.

Talán egyedül a Népszava munkatársa volt az, aki nem hitt a szemének, s tovább ostromozta az erdőgazdálkodót, a hatóságokat és a rendőröket: Sajlóádi kerek erdő (Népszava) január 10.

Megszólalnak az érintettek

Az ügygel kapcsolatban az erdészeti társaság és az erdészeti hatóság illetékesei azt az álláspontot foglalták el, hogy amíg nem ismerik a feljelentés szövegét, és nem tudják, hogy mivel vádolják őket, addig nem lépnek a nyilvánosság elé. Ez méltányolható, de a mai mediatisált világban nem célszerű álláspont.

Ugyanis, miként élte meg az eseményeket a hírfogyasztó közönség? A csapból is az folyt, hogy a sajlóádi erdő körül valami nagy disznóság történhetett, hisz' az erdészet és a hatóság egy szót sem szól az ügyről. Mint, akinek vaj van a füle mögött.

Az egyre fokozódó médianyomás hatására végre megszólaltak a társaság és a hatóság vezetői is, és többek között a ForestPress oldalán is megjelent az Északerdő Zrt – mint a rádió és televízió műsorokban visszatérő téma legfőbb érintettje – sajtóreferense által jegyzett hivatalos nyilatkozat.

Rencsiné Ágh Márta történeti keretbe illeszti a kialakult helyzetre vonatkozó magyarázatot, és felhívja a figyelmet a területtel kapcsolatos két fontos szempontra: a korábbi évtizedekben létesült vízkivételi mű üzembe helyezéséhez köthető talajvízszint csökkenésre, és a szintén évtizedekkel ezelőtt elkezdődött falopásra. Emlékeztetett arra is, hogy már 2004-ben több jelentős fórumon kifogásolták az erdő Natura 2000 területté nyilvánítását, ismerve a már akkor tragikussá vált helyzetet.

Ezt követően megszólalt a társaság vezérigazgatója, Cserép János és több más felelős vezető is. (Iparág lett a falopás országszerte, Magyar Nemzet, január 4.) Hasonlóan a nyilvánosság elé lépett az erdészeti hatóság miskolci igazgatója, Csomós János is.

Történeti visszapillantás

A korábbi üzemtervek szöveges leírásából megtudhatjuk, hogy a II. Világháború előtti időszakban az erdőterület magán, illetve közbirtokossági tulajdonban volt. Az alsózsolcai és sajlóádi erdők a Katholikus Vallásalapítvány, az ónodi és girincsi erdők uradalmak, a többi községhatárban lévő erdőfoltok egyéni kisbirtokosok tulajdonában voltak.

A területen korábban is erdő állt, mert a holtágakkal, folyómedrekkel szabdalts terület, ahol a kavicsréteg helyenként a felszínre tör, alkalmatlan volt intenzív mezőgazdasági művelésre. A Trianon utáni fahiány ösztönözhette az akkori tulajdonost az erdőtelepítésre, felújításra. A szinte egykorú és elegyetlen állományú erdőtömb szabályos nyiladékokkal feltárt, ami azt jelzi, hogy mesterségesen telepített erdőről van szó.

Az első üzemtervek a területre 1930-37 között készültek.

A nagyobb birtokokról készült üzemtervekben 3 üzemosztályt jelöltek meg. Az első üzemosztályt 80 éves vágásfordulójú szálerdő üzemmódban kezelték. A területen tag és erdőrész beosztás alapján tarvágásos véghasználatokat terveztek.

Az előírt fafajok: kocsányostölgy, kőris és szil. A gazdálkodás az üzemterv előírásait szigorúbban követi, mint a kisbirtokosok esetében.

A véghasználatra előírt erdőrészeket 150 öles parcellákra – „irtásokra” - bontották. A letermelt anyagot - szerfát - árverésen értékesítették, a vágásterületet felesben kituskóztatták, majd a dolgozóval egy évig szántóként műveltették. Egy év után végezték el a csemeteültetést vagy

makkrakást 1,5x1 m illetve 1,5x0,5 m hálózaton.

Főfafaj a KST, MK, CS volt. A beerdősített területet még 2-3 évig köztes használatban művelték.

A földhasználat fejében évente 4-6 napot kellett dolgozni erdőgazdasági munkában - előhasználatokban, útváltásoknál stb. – ezeket hívták úgynevezett „naptudók”-nak.

Nagy gondot fordítottak a határok állandósítására – határkövekkel – melynek nyomain még ma is megtalálhatók.

Az erdőfelújítások és pótlások minden esetben megtörténtek, sőt új erdők telepítésére is sor került. A nevelővágásokat közepes eréllyel, de minden esetben végrehajtották. Igen nagy súlyt fektettek a jelölésekre.

A második üzemosztályba a 40 éves vágásfordulójú sarjerdő üzemmódban kezelt kocsányostölgy, akác, kőris és hazai nyár fafajú erdők tartoztak. Nyomaik még most is találhatóak a girincsi és ónodi erdőtömbökben. Elsősorban tűzifatermelést végeztek.

Véghasználat után viszont a fentebb ismertetett módon magról újították fel.

A harmadik üzemosztályba a hullámtéri részek hároméves fordulóban kezelt fűzvessző üzeme tartozott.

A II. Világháború utáni időszakban, 1947-ig az erdőterület jelentős része állami tulajdonba került. Elkészültek az új rendszerű, 5 éves üzemtervek. A kocsányostölgy főfafajként meghagyása mellett nagymértékben előtérbe kerültek a hazai és nemesnyáarak. A kőrist, szilt, juhart, égert és a gyertyánt elegyfaaként alkalmazták. A tölgy fiatalosokba előhasználati nemesnyárat telepítettek. A sarjról felújítás az akác és fűzfajok kivételével megszűnt.

Megkezdődött a rontott sarjeredetű erdők átalakítása.

Az erdőterület első 10 éves távlati üzemterve 1956-ban készült. Óvatos mértékű nevelővágásokat terveztek, a felújításokat elsősorban természetes úton tervezték, de jelentős szerepet kapott a nemesnyárral történő erdősítés. A tervezéssel szemben a végrehajtásra a következők voltak jellemzők: A tisztításokat többszöri visszatéréssel, óvatos mértékben végezték. A gyérítéseket az üzemterv szerinti mértékben hajtották végre, kismértékben a fatömegben volt túlteljesítés az erélyesebb gyérítések miatt. A véghasználatok végrehajtása elmaradt a tervezettől, amit a rontott erdők átalakításának lassúbb üteme indokolt.

Az erdősítések arányban állottak a véghasznált területtel. A fafajmegválasztás talajvizsgálatok alapján történt. Előtérbe kerültek a gyorsan növekvő fafajok - nemesnyáarak, akác – de jelentős a KST-gyel és a kőrissel történő felújítás is. Jelentős volt a telepített terület /63 ha/.

Az üzemterv felújítása 1966-67. években történt. A birtokviszonyokat az 1961-ben kiadott VII. törvény alapján 1966-ig rendezték. Ez volt az alapja az idézett üzemtervben tárgyalt birtokviszonyoknak is, figyelembe véve az azóta történt kisebb változásokat. A nagybirtokok államosítása után az erdőterületet az akkori Keletbükki Erdőgazdaság, majd jogutódja a Borsodi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Miskolci Erdészete kezelte 1976-ig. 1977-től az erdőgazdaságon belüli átszervezés miatt a Mocsolyási Erdészet területéhez csatolták.

A nyolcvanas évekig ez a terület egészséges erdőképet mutatott, az akkori erdész is nagy gondot fektetett a büszkeségét jelentő állományt. Ekkor következett be az az egészségkárosodás, amelyet a közeli vízkivételi művek számlájára írnak. A kiszáradt fa pedig egyenesen csábítja a fatolvajokat is.

Így érkezünk el a jelenhez.

Az erdőkezelő Északerdő Zrt.

Az Északerdő Zrt 103 000 hektárt kitevő erdeiben mintegy 25 millió köbméter az élőfatömeg, és

évente 5-10 ezer köbmétert tesz ki a falopásból eredő kár mértéke – tudtuk meg Papp Gyulától, a társaság vezérigazgató helyettesétől. Ez a kár a mai árakon számolva 50-100 millió forint veszteséget jelent. A szakember szerint az üzemtervek nem tükrözhetik pontosan a gazdálkodót ért károkat.

Az erdőtulajdon sajátosságaiból adódóan a lábon álló erdő nem képezi a kezelő tulajdonát, így az élőfakészlet sem a társaságé. Az ellopott fa tehát a magyar államé, ez a fa csak a vágástervekből hiányzik, nem a gazdálkodó vagyonából.

A fakészlet csökkenése akkor válik kritikussá, amikor a felújítás költségei megközelítik a maradék letermelt fa értékét. Ez már érzékenyen érinti egy-egy gazdálkodó egység, erdészeti igazgatóság eredményét.

A Délbükki Erdészeti Igazgatóság, ahová a kérdéses sajlóádi erdő is tartozik, az összes fakitermelésnek csupán öt százalékát adja, de az erdőfelújítási költségek több mint tíz százalékát használja fel. Ez szoros összefüggésben van a vezérigazgató-helyettes szerint a nagymértékű falopással. 2004-2008 között, az összes véghasználat lopás miatti tarvágás volt. Ezek között volt olyan erdőrészlet, ahonnan hektáronként csupán 10 köbméter faanyag került ki.

Az erdővel borított 160 hektárnyi területből jelenleg 2,3 hektárnyi, ami 60 év feletti állomány, 40-60 év közötti állomány pedig már nincs.

1990 és 2000 között 66 hektár egészségügyi tarvágást hajtottak végre a száradás miatt.

1989-ben indult az erős száradás. Az akkoriban telepített vízkivételi mű kútjainak talajvízszint csökkentő hatásával hozták összefüggésbe a csúcsszáradást. Az 1990-ben készült szakértői vélemény szerint a „fapusztulás oka a Bőcs-Sajólad Vízmű által létrehozott

talajvízszint-csökkenés”. Ezt akkor a Sajólad 4c erdőrészletre vonatkoztatva állapították meg, az észlelőkutak adataira alapozva. 1996-ban újabb szakértői vélemény készült, mert a korábbi a vízmű nem fogadta el. Ez megerősítette az előző megállapításokat, de újabb tényezőket – nevezetesen a csapadékhiányt és talajszennyező hatásokat – is számításba vett.

Ezeknek a letermelt területeknek a felújítása megtörtént, elsősorban tölgygel.

A szakember szerint a nyolcvanas években még nem volt ilyen súlyos a helyzet a lopásokat illetően. Azóta a Sajó-mentihez hasonló helyzet alakult ki az Ózd környéki településeken is. Ennek elemzése nem az erdészek, hanem inkább a szociológusok dolga – véli Papp Gyula.

A falopás természetrajza

A régióban falopás évtizedek óta „gyakorlat”, de a mértéke a '60-as, '70-es években még elviselhető volt. A rendőrségi feljelentést korábban is megtették, amennyiben az elkövetés időpontja még behatárolható volt. A rendőrök is indítottak eljárást saját hatáskörben, amennyiben lopott fát szállítókat tartóztattak föl. Az ügy további menetét általában az határozta meg, hogy milyen értéket képviselt az eltulajdonított fa. Amennyiben nem haladta meg a szabálysértési értéket, akkor az önkormányzatnál landolt az ügy, s a jegyző döntötte el, hogy aktát csinál-e a tudottan behajthatatlan követelésből vagy futni hagyja az elkövetőt.

A szakemberek elmondták, hogy jelenleg nincs érvényben olyan árszabály, amely az erdő értékének meghatározásánál számba veszi a faanyagon túl azt is, hogy árnyat ad, jó levegőt termel a fa, rajta fűtyül a madár és jólesik nézni a szép tájat. Ennek ellenére, a feljelentéseknél hozzáteszik, hogy a faanyag értékén felül az eltulajdonított fa biológiai értéket is képviselt.

Az eleinte saját szükségletre folytatott falopás az utóbbi évtizedben üzletszerű tevékenységgé alakult. A napi rendszerességgel gyakorolt illegális fakitermelés eredményét otthon

feldolgozzák, s az időnként megjelenő kereskedőnek eladják.

A favágást ma már kizárólag fűrészszel végzik, hiszen ez jóval csöndesebb, mint a csattogó fejsze. Elsősorban kengyeles kézfűrészszel alkalmaznak, mert az is csöndes, és egy személy is dolgozhat vele. A vágáslapból pontosan megállapítható, hogy milyen szerszámot használt a végrehajtó. A nyomokból, a fűrészporból ítélve motorfűrészszel is bevetettek itt-ott. A döntésnél nem törekedtek szabályosságra – ebből következően a balesetveszélyre is fittyet hánytak –, hanem két, ellenkező irányú döntővágással választották el a törzset a tőtől. A vágáslap természetesen nem a talaj közelében keletkezett, hanem 40-80 cm magasságban. A maradvány az úgynevezett cigánytuskó.

Ezek éktelenítik a sajládi erdő számos részletét. Az otthagyt tuskóhoz néha évek múlva visszatérnek, és a már könnyebben hasítható fát is elviszik.

Az erdőben kivágott fát különböző járművek segítségével szállítják haza. A leggyakoribb a „közelítő kerékpár”, ami egy célszerűen átalakított, tartó keretekkel felszerelt kerékpár, amelyre fél köbméternyi vékonyabb választékot, de adott esetben 40 cm átmérőjű rönköt is felterhelhetnek.

Az erdőtörvény a tulajdonost kötelezi az őrzésre

A társaság kezelésében álló erdők – a falopás szempontjából – különböző mértékben fertőzött régiókban terülnek el. Az erdészetek elsősorban a letermelt és felkészített fa őrzését igyekeztek megoldani. A legnagyobb csábítás ugyanis ennek az eltulajdonítására volt. A későbbiek folyamán azonban – főként a hideg teleken, az ünnepek környékén – a faállományt is őriztetni kellett.

A társaság nem saját erővel oldotta meg ezt a feladatot, hanem őrző-védő cégeket bízott meg. Ezeket elsősorban a leginkább fertőzött területekre irányította. Az erre fordított költség elérte az évi tízmilliós nagyságrendet. Ráadásul az eredményesség és hatékonyság erősen vitatott.

Százhektáros területeket megvédeni csak nagyon nagy létszámú élőerővel – fegyveres, kutyás őrökkel – lehet, amit már nem képes finanszírozni egyetlen társaság sem.

Járulékos károkozás

A lopáskárokon kívül az utóbbi években a faluhoz közeli erdőrészekben 23 hektárnyi tűzkár is keletkezett. Ezek elsősorban fiatalosokat érintettek. Az egyértelműen szándékos gyújtogatásnak a motivációja ismeretlen, de az erdészek által jól ismert jelenségről van szó, amely nem csupán egy-egy vidékre jellemző, hanem szinte valamennyi, falopással fertőzött vidéken megfigyelhető. Sokak szerint kifejezetten a bosszú motiválta agresszióról van szó. A tűz pusztítása semmivé teszi a felújított erdőt, leég az egy-két éves csemete vagy a többéves fiatalos, kezdenek elölről a munkát.

A felújítás és a kilátások

Az öregerdők fogyása miatt a fiatalok nekimentek a fiatalabb állományoknak is, és ma már a karvastagságú fát is kivágják. Számos helyen látható, hogy a korábbi években – tíz-tizenöt évvel ezelőtt – kivágott fa 5-10 cm-es tuskósarját is levágták.

A társaság a költségkímélés miatt, ahol lehet, elsősorban természetes felújítással próbálkozik. Az erdőterület legnagyobb részén tisztítás korú vagy gyérités előtti állomány található.

A vezérigazgató-helyettes borúlátóan ítéli meg a sajládi erdő jövőjét. Ahogy fogalmazott: nem látom az erdő jövőjét.

A jelenlegi állapotok kialakulását sem az erdészek keményebb föllépésével, vagy a költségek

többszörözésével sem lehetett volna megelőzni.

A Natura 2000 besorolás

A szakemberek előtt nem világos, hogy mi indokolta 2004-ben a sajlóádi erdő Natura 2000 területté nyilvánítását. Akkor mintegy 8 hektáron állt 60 évnél idősebb állomány. Papp Gyula elmondta, hogy az azóta eltelt négy évben még nem találkoztak semmilyen korlátozással, ami az erdőgazdálkodási tevékenységet akadályozta vagy befolyásolta volna. Ez az első eset, hogy kifogás merült fel a munkájukkal kapcsolatban.

Csomós János, a Miskolci MGSZH Erdészeti Igazgatóság vezetője szerint a Natura 2000 területeken az a kormányrendelet érvényes, amely nem írja elő a természetvédelmi hatósággal való egyeztetést. Egyedül a művelési ág változtatása vet fel ilyen kötelezettséget. A szokásos erdőgazdálkodási tevékenység pedig nem tartozik ebbe a körbe.

A Natura 2000 hálózatba történő kijelölés indokáról sem a terület kezelőjét, sem az erdészeti hatóságot nem tájékoztatták, de valószínűleg ezt nem is írja elő a jogszabály. Erre vonatkozóan a Tiszántúli Természetvédők Társulata által a ForestPress-nek küldött levélből tájékozódhatunk, miszerint: „A 275/2004. (X.8) Kormányrendelettel a Natura 2000 hálózatába HUAN20004

Hernád-völgy és a Sajlóádi erdő elnevezéssel kijelölt kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület részét képező, a tölgy-kőris-szil keményfás ligeterdő előhelytípusba tartozó Sajlóádi erdő visszafordíthatatlan károsodásával értékes és különleges erdei életközösségek pusztultak el, s olyan védett, fokozottan védett, illetve közösségi jelentőségű állatfajok tűntek el, mint a félmillió forint természetvédelmi értékű szalakóta, az erdei fülesbagoly (50 ezer Ft), a fekete harkály (50 ezer Ft), a nemrég még 10 ezres populációt számláló díszes tarkalepke (50 ezer Ft.), a kis-apollólepke (10 ezer Ft.), és soha többé nem költ már itt az a hollópár, amelynek fészke a költési időszakban semmisült meg a fészekadó tölgyfával együtt.”

Ami a szalakótát illeti, talán azért nem találkoztak vele az utóbbi időben, mert a madárnak van egy rossz szokása, hogy a telet délen, melegebb égtájakon tölti.

Az mindenestre nagy biztonsággal állítható, hogy az elmúlt évben a mintegy 4 hektár erdő letermelése nem okozott alapvető változást a 180 hektáros erdőtömb alkotta élőhelyen.

A mai helyzet az erdészeti hatóság szempontjából

A Miskolci MGSZH Erdészeti Igazgatósága által felügyelt erdőterület 185 ezer hektár, amely tíz erdőfelügyelő között oszlik meg – tájékoztat Csomós János igazgató. Ebből 103 ezer hektárt az Északerdő Zrt., 5.600 hektárt pedig a Nemzeti Park Igazgatóság kezel.

A kérdéses sajlóádi erdőtömb még egy százaléka sincs az egy felügyelőre jutó területnek. A területarányt tekintve az erdőfelügyelő munkaidejének egy százaléka juthat az ominózus erdőre.

A szakember szerint a terület kiváló termőhely a kocsányos tölgy, a magas kőris számára. Az egykori tölgy-kőris-szil ligeterdő már régmúlté, szil már nincs, valószínűleg a szilfavész elvitte. Elegyfajként megtalálható a juhar.

Adott időben az erdő élőfa készlete és a véghasználat során ténylegesen kitermelt fa mennyisége közötti – a falopásból adódó – lényeges eltérést az erdőfelügyelet nem tudja kezelni.

Amennyiben a tulajdonos jelzi a felügyelőség felé, hogy jelentős mennyiségű fát elloptak, a helyszíni szemle alapján a felügyelő az egyéb termelés rubrikában tünteti fel a tételt. Tehát a falopást csupán „egyéb termelésként” tudja regisztrálni, valamint szöveges megjegyzésként

tüntetheti föl az üzemtervben, hogy „erősen kilopott állomány”.

Ennek szemléleti oka valószínűleg az, hogy az állami erdők esetében a lábon álló erdő nem a kezelő tulajdona, s így nem is tud vele elszámolni. Csupán a letermelt fa kerülhet leltárba, azzal kell elszámolniuk. A kitermelést megelőzően, az éves fakitermelési tervhez készítenek egy fatömeg-felvételi jegyzőkönyvet, a felügyelő ezt ellenőrzi.

A felügyelőknak – különösen a mai viszonyok között – nincs idejük arra, hogy minden egyes erdőrészletet ellenőrizzenek a fakészlet szempontjából.

Az új üzemterv készítésekor az erdőleírásban föltüntetik.

Lássunk néhány példát!

A két évtizeddel ezelőtti, az 1989-es adatokat tartalmazó, 1990. évi üzemterv szerint ennek az erdőtömbnek az 1H jelű, 2,8 hektáros erdőrészlete például 47 éves kocsányos tölgy állományról szól, amely átlagosan 20 méter magas és 26 cm mellmagassági átmérőjű. A lombkorona záródása 70 százalékos. Az erdőrészlet fakészlete mintegy 567 köbméter. A megjegyzésben az olvasható, hogy erősen legyengült állomány, és egészségügyi termelést írt elő az erdőtervező. Ugyanez az állomány a 2000. évi üzemterv alapján átlagosan 22 méteres, az átmérő pedig 35 cm. A záródás már csak 40 százalékos, a fakészlete pedig 297 köbméterre csökkent. A megjegyzésben ez olvasható: erősen kilopott állomány.

Néhány száz méterrel arrébb, DK-i irányban, az 5A, 4 hektáros erdőrészlet története az utolsó két évtizedben ezt mutatja: kétkorú (67 és 32 éves), kétszintű (23 és 17 méteres) magaskőris állomány, a mellmagassági átmérő 34 és 19 cm. A jól (80 százalékosan) záródott erőteljes állomány fakészlete 1236 köbméter. Tíz év múlva a magasság még mindig csak 23 méter, a mellmagassági átmérő pedig 36 cm. A záródás pedig csupán 25 százalékos. A 2000. évi üzemtervi adatok szerint a fakészlet már csak 184 (!) köbméter, de 2001-ben csupán 44 köbmétert tudtak kitermelni.

Az erdészeti hatóság felvételi nyomtatványai jó pár évvel ezelőtt készültek, amikor a falopás még nem volt ekkora gond, a már korábban is előforduló deviáns jelenségnek még nem volt ilyen mértékű gazdasági következménye.

Jelenleg az üzemtervek nem tartalmaznak számszerű magyarázatot arra, hogy a felvételkor becsült élőfakészlet és a véghasználati fatömeg esetenként miért tér el nagymértékben negatív irányba. Csupán a megjegyzésből derülhet ki, hogy az erdőrészletben illetéktelenek is vágták a fát.

Már az 1990. évi erdőállomány-gazdálkodásról szóló erdészeti hatósági beszámolóban (ÁESZ, Miskolc) is ez olvasható:

„Ismét jelentős – körülbelül 7000 köbméter – a lopáskár, amely a bevételkiesésen túl sokkal nagyobb kárt eredményez az állományszerkezetek sokszor végleges leromlásával. A károsítás gyakran a szociális feszültségekkel terhes térségekben – Sajólád, Sajóhídvég, Boldva, Szendrő, Rakaca, Novajdrány, Rudabánya – koncentrálódik, s az őrzéssel megbízott szakszemélyzet nem rendelkezik eszközökkel ezen társadalmi probléma megoldására.”

Az Erdőtörvény legutóbbi módosítása során bekerült a szövegbe egy olyan passzus, miszerint amennyiben a faanyag szállítója nem rendelkezik bizonylattal, lehetőség nyílik 50 ezertől 500 ezer forintig terjedő erdőgazdálkodási bírság kiszabására. A miskolci Erdészeti Igazgatóság még nem foganatosított ilyen bírságot.

Az erdőterület ilyen szempontú ellenőrzésére az erdészeti hatóságnak nincs kapacitása.

Csomós János elmondta, hogy a közeljövőben, a rendőrséggel együttműködve, az egész megyére kiterjedő ellenőrzést terveznek.

Az első vonalban

Végül, de nem utolsó sorban szólaljon meg az a szakember is, aki munkája során nap, mint nap szembesül azokkal a gondokkal, amelyek nyomasztják az erdőterület kezelőjét.

A 7500 hektár erdőt kezelő, nyolc kerületre osztott Délbükki Erdészeti Igazgatóság éves fahasználati terve mintegy 13 ezer köbméter. A társaság valamennyi igazgatósága közül itt van a legnagyobb volumenű mesterséges felújítás. Az erdősítés évek óta mintegy 150 hektárt tesz ki. Az elmúlt évben született döntés 350 hektár, zömében nemesnyáras és akácos (!) átadásáról a nemzeti park igazgatóságának.

Posta János, erdészeti igazgató szerint a sajóládi a megye egyik legkiválóbb termőhelye, amelyen csodálatos erdők voltak. Amikor 2006-ban nyilvánosságra került, hogy a sajóládi erdő a Natura 2000 hálózat része lesz, a társaság szakemberei jelezték, hogy ez a terület másféle védelmet – őrzővédelmet – igényel.

Napjainkban megváltozott a fatolvajok ízlése, már nemcsak az „alászorult vékonyakat csapkodják ki”, hanem a legszebb egyedeket is kivágják.

A maradék értéke pedig nem fedezi a felújítás költségeit. Ez utóbbiakat még növelik az őrzésre fordított milliók. (Az őrzővédők óradíja 650 Ft.) A tökéletes megoldás az volna, ha ősztől tavaszig 24 órában őriztetnék az erdőt.

Az erdészeti igazgató sziszifuszi munkának tartja, amit Sajóládon végeznek, hisz' már a tisztítás korú, 28 éves állománynak is nekimennek a tolvajok.

– Az erdész lelkiileg belerokkan abba, ha látja, hogy a kitűnő termőhelyen felcseperedik a csodálatos makkvetés, de amikor már igazi erdővé növekszik, akkor kibarmolják – állapítja meg elkeseredetten Posta János. – Ezekben az erdőkben évek óta nincs tisztítás, mert elvégzik helyettünk a tolvajok.

Az igazgató hangsúlyozta, hogy nem most kongatták meg a vészharangot. Korábban is folyamatosan tettek feljelentést a falopás miatt.

Végezetül pedig szögezzük le a félreértések elkerülése végett, hogy szemben a némely sajtóorgánumban megjelentekkel: a sajóládi erdő nem természetvédelmi terület.

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működése nem terjed ki a Sajólád községhatárában található erdőterületre.

Továbbá: a sajóládi erdő egyetlen négyzetméterét sem irtották ki, sőt, – az ősssel kitermelt négy hektár kivételével, amit most tavasszal újítanak föl – a teljes erdőterületen különböző korú – elsősorban tölgyes – állomány található.

Reméljük, hogy tavasszal a szalakóta is visszatér a melegebb égtájakról. **Zétényi Zoltán**

Fotó: ForestPress